

Utbildningsnämnden

Yttrande över behovsprognos för förskole- och skolplatser 2014-2030

Sammanfattning

Miljö- och stadsbyggnadsnämndens synpunkter sammanfattade:

- Behovsprognosen utgör ett mycket bra underlag för den fysiska planeringen
- Löpande uppföljningar bör göras av behovsprognosen och det planerade bostadsbyggandet som ligger till grund för prognosen
- Behovsprognosen skulle med fördel kunna kompletteras med förslag på åtgärder, vid vilken tidpunkt och vilken enhet som tar initiativ till planläggning eller bygglov för ny eller ändrad förskola och skola
- Initiativ till planläggning och bygglov bör göras med god framförhållning med hänsyn till de normala ledtiderna för ny eller ändrad detaljplan samt bygglov
- Tidsbegränsade bygglov bör undvikas som alternativ i det fall en detaljplan behövs
- Pågående tidsbegränsade bygglov bör löpande bevakas och följas upp för att verksamheter ska kunna avvecklas i tid (alternativt planläggning initieras)
- Gruppen "Samordning av kommunalt finansierad verksamhet" där många olika enheter inom stadsbyggnad, utbildning och fastigheter deltar, bör fortsätta samarbetet med regelbundna avstämningar av nya och pågående projekt
- Utbildningsnämndens tjänstemän bör vara delaktiga i pågående program- och planarbeten för att kunna påverka lokalisering, användning och utformning
- Tätare avstämningar mellan berörda enheter bör göras i pågående program- och planarbeten inom Nacka stad på Västra Sickla samt i programarbeten för Orminge, Saltsjöbaden och Älta på grund av de stora exploateringar av bostäder som planeras
- Beräknat behov av platser i förskola på Västra Sicklaön (cirka 1600) under perioden bör stämmas av med projektet Nacka stad, då behoven i förslag till strukturplan för Västra Sicklaön har satts till totalt 135 nya förskoleavdelningar, dvs. fler platser
- Kommunen bör vara en förebild när det gäller god arkitektur, energiförbrukning, avfallshantering och materialval vid byggande i kommunal regi
- Tillgången på kommunal mark bör löpande bevakas och förbättras (kommunstyrelsens ansvar)

Miljö- och stadsbyggnadsnämndens ansvar

Miljö och stadsbyggnadsnämnden ansvarar för uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet. Det innebär att pröva ansökningar om planbesked, upprätta förslag till detaljplaner och pröva ansökningar om bygglov. Nämnden yttrar sig även över beslut kring övergripande fysisk planering som ligger under kommunstyrelsens ansvar, som översiktlig planering och start av stadsbyggnadsprojekt.

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden kan genom ett så kallat planbesked, fatta beslut i tidigt skede om de anser det lämpligt att pröva användningen förskola eller skola i en planprocess. Nämnden kan även fatta beslut om planuppdrag för att starta planarbeten med så kallat enkelt planförfarande (vilket endast bör användas för ändringar av förskolor och skolor). I övrigt är det kommunstyrelsen som fattar beslut om start-PM av stadsbyggnadsprojekt och planarbeten med normalt planförfarande där nya förskolor och skolor kan ingå. Nämnden har dock ansvaret för huvuddelen av detaljplaneprocessen med möjlighet till påverkan när det gäller ett områdes utformning och gestaltning.

Vid prövning av bygglov av förskolor och skolor görs en bedömning mot bakgrund av gällande detaljplan för att pröva om användning och bestämmelser följs. Om detaljplan saknas bör planläggning ske eftersom en förskole- eller skolverksamhet ofta har stor påverkan på omgivningen. I undantagsfall kan prövas om det är möjligt att medge ett tidsbegränsat bygglov. Syftet ska då vara att verksamheten är av tillfällig karaktär.

Miljö- och stadsbyggnadsnämndens synpunkter

Behovsprognosen

Miljö och stadsbyggnadsnämnden anser att behovsprognosen ger en mycket bra beskrivning av behoven med utgångspunkt från dagens situation och hur den kan utvecklas fram till 2030. Uppdelningen i olika åldersgrupper och geografiska delområden ger en bra överblick över variationen i kommunen och blir därför ett användbart underlag när nya stadsbyggnadsprojekt eller detaljplaner ska starta. Det är också bra att beskrivningarna för olika åldersgrupper och delområden pekar ut i vilka grupper/områden det finns problem och hur dessa förslås lösas de närmaste åren.

Eftersom några av de föreslagna lösningarna i behovsprognosen inte säkert kommer att bli verklighet, är det viktigt att prognosen följs upp löpande. Lika viktig är uppföljningen av bostadsbyggandet som ligger till grund för prognosen, eftersom byggandet kan förändras eller förskjutas i tiden.

Just nu innebär planeringen av Nacka stad på Västra Sicklaön ett stort behov av att ytterligare precisera hur behoven av nya förskolor och skolor ska mötas. Nämnden är positiv till planerat arbete under hösten 2014 som syftar till att ta fram en vision för lokaler och anläggningar för välfärdsservice inom Nacka stad till 2030. Tätare avstämmningar bör således göras i pågående program- och planarbeten inom Nacka stad men även i pågående programarbeten/centrumutveckling för Orminge, Saltsjöbaden och Älta mot bakgrund av de stora exploateringar av bostäder som planeras.

Beräknat behov av platser i förskola på Västra Sicklaön (cirka 1600) under perioden bör stämmas av med projektet Nacka stad, då behoven i förslag till strukturplan för Västra Sicklaön har satts till totalt 135 nya förskoleavdelningar, dvs. borde innebära fler platser än vad prognosen anger som behov.

Detaljplanering och bygglov

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden anser att en ny förskola eller skola innebär så stor påverkan på omgivningen att en ny detaljplan i allmänhet behöver tas fram för att reglera omfattning och utformning, men också för att se över angöring och parkering. Det senare kan innebära att vägar och gångvägar kan behöva byggas om i skolans närområde. För detaljplaner som redan medger en användning för förskola och skola kan det ibland räcka med en planändring om skolan behöver en större byggrätt. Tidsbegränsade bygglov som ett alternativ till att ta fram en detaljplan bör undvikas och endast användas i de fall där avsikten verkligen är tillfällig.

Behovsprognosen innehåller en hel del lösningar för att uppfylla behoven för en viss åldersgrupp eller geografiskt område, framför allt för de närmaste åren. Behovsprognosen skulle med fördel kunna kompletteras med ännu tydligare förslag på åtgärder, vid vilken tidpunkt och vilken enhet som tar initiativ till planläggning eller bygglov för ny eller ändrad förskola och skola. Miljö- och stadsbyggnadsnämnden kan samtidigt konstatera att pågående arbete med en lokalförsörjningsplan är mycket positiv, eftersom den kan bli ett ännu mer konkret stöd för vilka åtgärder som behövs och när de behöver initieras.

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden anser att utbildningsnämnden bör verka för att ansvarig enhet ser till att initiativ till planläggning görs med tillräcklig framförhållning. För att behoven ska vara möjliga att tillgodose måste förutom byggandet även den genomsnittliga ledtiden för att ta fram ny eller ändrad detaljplan tas med i beräkningen. Genomsnittstiden för att ta fram en ny detaljplan är tre år, och en planändring med enkelt planförfarande är ett år. I det senare fallet kan det dock bli aktuellt under processens gång att övergå i ett normalt planförfarande om frågan visar sig ha ett stort allmänt intresse, t.ex. att många närboende anser att de påverkas av trafiken. I så fall förlängs processen. Processen kan även förlängas på grund av överklaganden.

Även ansökan om bygglov bör göras med tillräcklig framförhållning. Tidplaneringen i det enskilda byggprojektet ska också beakta de övriga hållpunkter som krävs enligt plan- och bygglagen. Exempel på detta är att startbesked krävs innan bygget får påbörjas och att byggnaden inte får tas i bruk innan slutbesked getts.

En del förskolor och skolor har idag endast tidsbegränsade bygglov. Detta innebär att när lovet går ut ska verksamheten upphöra och byggnaden rivas/flyttas. Miljö- och stadsbyggnadsnämnden vill därför framhålla vikten av att det finns rutiner och en tydlig ansvarsfördelning inom fastighetsprocessen för uppföljning och bevakning av dessa tidsbegränsade bygglov. Bevakningarna bör omfatta när ansökan om förlängning behöver göras för att lovet inte ska hinna upphöra att gälla, planering för när byggnaden senast ska vara riven/flyttad och om behovet har ändrats så att ett initiativ till planläggning behöver tas.

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden vill också peka på att skolor och förskolor bör ges en god arkitektur, omsorgsfull och miljömässig utformning. Kommunen bör vara en förebild när det gäller god arkitektur, energiförbrukning, avfallshantering och materialval vid byggande i kommunal regi.

Samarbete mellan enheter (och nämnder)

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden föreslår att utbildningsnämnden verkar för att utbildningsnämndens tjänstemän kan vara delaktiga i de program- och planarbeten som pågår. Hur delaktigheten ska organiseras kan se olika ut beroende på projektets storlek och angelägenhetsgrad. Ett högre deltagande innebär en större möjlighet till påverkan på lokalisering, funktion och utformning. Se även ovan under avsnittet "Behovsprognosen" som tar upp det särskilda behovet av mer täta avstämningar och gemensamt arbete inom projektet Nacka stad på Västra Sicklaön.

Ett samarbete i gruppen "Samordning av kommunalt finansierade verksamheter" har pågått sedan september 2013, med möte en gång per månad. I gruppen deltar representanter från kultur- och utbildningsenheten, lokalförsörjning, byggenheten, mark- och exploateringsenheten, planenheten och bygglovenheten. Syftet med samarbetet är att förbättra planeringen av kommunal finansierade verksamheter, tyngdpunkten har inledningsvis legat på planeringen av förskolor och skolor. Genom regelbundna avstämningar i pågående och kommande projekt kan framförhållningen och kvaliteten i planeringen av förskolor och skolor förbättras. Miljö- och stadsbyggnadsnämnden stödjer ett fortsatt och utvecklat samarbete i samordningsgruppen. Nämnden ser också positivt på denna möjlighet att yttra sig över utbildningsnämndens behovsprognos.

Översiktlig planering och markpolitik

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden anser att behovsprognosen utgör ett mycket bra underlag för den fysiska planeringen. Vidare vill nämnden framhålla att en viktig fråga för att kunna genomföra åtgärder, som också framgår av Nackas översiktsplan 2012, är att det finns tillgång på kommunal mark. Eftersom frågan om övergripande fysisk planering, markpolitik och ekonomi främst är en fråga för kommunstyrelsen, redovisas endast ett utdrag från översiktsplanen nedan, i övrigt fördjupas inte frågan ytterligare här.

”Nacka äger relativt lite mark som inte är naturreservat eller planlagd som allmän plats. Detta innebär att det många gånger kan vara svårt att hitta lämplig mark för skolor, förskolor, särskilda boenden, äldreboenden eller idrotts- och fritidsanläggningar. En aktivare markpolitik har därför stor betydelse för att skapa ”Mångfald och trygghet i livets alla skeden”. Det betyder inte att kommunen ska bli en stor markägare, utan att man ska underlätta stadsbyggandet genom ett aktivare agerande.”

I översiktsplanens mål och riktlinjer lyfts också fram vilka frågor som är viktiga att ta hänsyn till när förskolor och skolor ska planeras och byggas. Frågor som lyfts fram i översiktsplanen är vikten av hälsosamma byggnader, bra trafikförsörjning (gång- och cykel-, kollektiv- samt bil-), närhet, bra utemiljö, trygg & säker samt nära natur och park. Vidare anger översiktsplanen på vilka platser och hur många förskole- och skolplatser det behövs runt om i kommunen. Med tanke på att översiktsplanen beslutades 2012 och att planeringen av Nacka stad blivit mer konkret efter att översiktsplanen beslutades, måste de antaganden som gjorts i översiktsplanen troligen justeras.

Cathrin Bergensträhle
Miljö- och stadsbyggnadsnämndens ordförande

Gunilla Glantz
Stadsbyggnadsdirektör